

által gondozott "Sziklára Épített Ház". Ez az iskola magáért beszél.

Gyergyószentmiklóson át **Csikszépvízre** érünk. A templom bejárata feletti gerendán székely rovásírás. 1925-26-ban nagy munkák kezdődtek: 3 nagy ablakába Világosító Szt. Gergely, a Szeplőtelen Fogantatás és Szt. Antal szépséges üvegábrázolása. "Kiváltságolt oltár"- Jézus Szent Szive tiszteletére készítették: *Dajbukát Antal, Dávid* és családja 1926. A főoltárt renováltatta, szobrokkal eláttatta *Szebeny Menyhért* 1925. Az oltárszekrénynek ajtót nem készítettek, függőleges tengelyén fordítható. A templomba lépőket ekkora bizalommal fogadni... ilyenre talán sehol másutt nincs példa.

A mennyezetfreskón Jézus mennybemenetele és az angyalok dicsérete: "ÉNEKELJETEK AZ ÚRNAK ÉS ÁLDJÁTOK AZ Ő SZENT NEVÉT".

A diadalíven örmény felirat. Az oldalkápolnát is renoválták:

A "SZENT KERESZT" TISZTELETÉRE KÉSZITTE ÖZV ZAKARIÁS ZAKARIÁSNÉ GYIMESBÜKKRÖL 1926. Üvegablakai: Szt. Róza: "1926-BAN FELAJÁNLOTTA SZEKENY PÉTERNÉ SZÜL. DAJBUKÁT" és Szt. Péter: "1925-BEN FELAJÁNLOTTA SZEKENY PÉTER". A színes ablakokat készítette *Richard Schleingrott* üvegművész.

A templomot kerítő kőfalat két kapu és egy gyönyörű kápolna szakítja meg. Utóbbit mostanság szobor- és kellékraktárnak használják, a fal belső oldalába emléktábla és ihletett szövegű sírkövek vannak falazva.

A templom mögötti Örménykatolikus Plébánia épületét eladták, melyet felújítás után, 20 árva gyermek nevelésére tettek alkalmassá: Hans Rosenheim Csibész Alapítvány Szt. Erzsébet nevelőotthon. A kétágyas szobákban mindenütt példás rend, otthonias hangulat árad. Két mallersdorfi nővér és két helyi segítség pásztorolja a gyermekeket, akik éppen az udvaron játszanak. A mellette lévő telken a Szent Család Szeretotthon újonnan emelt épülete. A fásoros utca szélén az 1848-49-es szabadságharc és a két világháború vörös kő emlékműve. Szürke márványabláján magyar, román és német nyelven:

KEGYELETTEL A SZÉPVÍZI AGROSTAR 1997 MÁRC 15.

A szépvízi örményektől 1949-ben elvették a Kaszinót is. Ebből egy szobát eddig már visszakaptak és benne múzeumot kívánnak berendezni. Ma a Kaszinóban találkozunk a csiki örményekkel. *Dr. Ajtony Gábor* tájékoztatja a nehezen elcsendesülő egybegyűlteket. A Csíkkörzeti Örménymagyarok Szentháromság Alapítványa, melyet a régi Szentháromság Egyesület jogutódjaként az Önkormányzat bejegyzett. Céljaik: az örmény öntudatot feleleveníteni, sőt felizzítani és a többi örmény közösséggel a kapcsolatot felvenni.

- Ez többé-kevésbé már meg is történt - tájékoztat Ajtony Gábor - , 1999. okt. 6-án megemlékezést tartottunk. Áprilisban a Genocídiumról emlékeztünk, részt vettünk a szamosújvári konferencián és az erzsébetvárosi Nagyboldogasszony ünnepi búcsún. Olyan kulturális, tudományos tevékenységet is célunk, ami az örmény identitást eleveníti. Az ingatlanokat is vissza szeretnénk szerezni. A taglétszám 75 fő, "hozzájárulási díjat" fizetünk. *Zakariás Péter* bácsi elmondja, hogy 451-ben a perzsák az örményeket a tűzimádók hitére akarták téríteni. A nép a keresztény vallás védelméért harcolt. *Vartan Mamigonian* egy harci elefántot megsebesített, de az agyontaposta. Elmondja, hogy a szépvízi templom diadalívén az a bizonyos örmény felirat annyit tesz: "AZ ÉN HÁZAM AZ IMÁDSÁG HÁZA". Fonetikusan ejtve: dun im dun ághotic gocseszci. Alsó részén az adományozó püspök neve: *Hunarian Vartan*. A szépvíziek a fogadáson a jó szó mellett finom pálinkával, kürtös kaláccsal és üdítővel traktálnak. Igen bensőséges a hangulat, de a társalgásnak csak-csak véget kell vetni. Szívből köszönünk mindent az egész közösségnek.

*****

Örmény gyökerek a Terézvárosban

Ismét ünnepelt a főváros VI. kerülete.

Szép hagyományként rendezték meg a Terézvárosi Búcsút, amelynek múltja valahová az 1900-as évek elejére vezet vissza bennünket. Nívós rendezvények sokasága csalogatta a lokálpatriótákat és a fővárost szeretőket. Építészet, irodalom, képzőművészet, zene, tánc mind-mind megtalálhatók voltak a programban.

Szép és felemelő társként szegődött a művészetek, a szórakoztató műsorok mellé a kisebbségek rokonszenves megjelenése. Kiemelkedett közülük a kerületi Örmény Önkormányzat szervezésében az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületének részvételével rendezett találkozó.

Már a helyszín ünnepélyessé tette a műsort.

Az MDF Munkácsi Mihály utcai helyiségei a szecesszió legszebb időszakában fogantak. A gyönyörű faborítások, a kazettás mennyezet ízléses keretet adtak a magukat örmény eredetűeknek vallóknak.

Sokan voltak.

Szívélyesség, családias melegség jellemezte az együttlétet.

Érdekes, hogy a belterjességnek még a szikrája sem mutatkozott. A sok szenvedés után is mindig egyenes, tiszta, becsületos és hitben gazdag utódok szívüket nyitották az ide tévedt, vagy nagyon is tudatosan érkezett vendégek felé.

Ez a nyitottság és az őshaza iránti tisztelet, no meg az örmények történelmének pontos ismerete nyilvánult meg *dr. Issekutz Sarolta* méltató beszédében is. A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának elnöke egyben az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületének is első embere, aki őseinek méltó képviselője Magyarországon, időben és térben távol az óhazától. Szavai nyomán a sok üldöztetés után Magyarországon hazára lelt örmények beilleszkedését, értéket teremtő szorgalmas munkáját csodálhattuk meg. Közülük sokan nemesi rangot nyertek, ami (ugyancsak) igazolja létüket társadalmunkban. A nemességet nyert örmény családok címerkiállítására sok meglepetést tartogatott.

Dr. Issekutz Saroltától tudtuk meg, hogy az 1848-49-es magyar szabadságharc Aradon kivégzett tábornokai közül *Kiss Ernő* és *Lázár Vilmos* örmény származású volt. És magyar! Az "*Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*" című forrásmunka *Gudenus János József* nevéhez fűződik, aki megérdemelt sikert aratott könyvének bemutatásakor.

A zene is méltó helyet kapott az ünnepi megemlékezés során. Örmény gyökerei révén *Fogolyán Kristóf* fiatal fuvolaművész ritka tehetségről tett tanúbizonyságot, amikor a hangulat adta rögtönzéssel ejtette ámulatba hallgatóit. A siker kikövetelte rádasszám Mozart fuvolaversenyének Adagiója megértette velünk Medveczky Ádám karnagy úr jellemzését: "ennek a fiúnak a lelke muzsikából van..."

Nem maradhatott el ez az összejövétel sem az őshazára való emlékezés nélkül. *Horváth Zoltán* és *Gondos Béla* megszállottként kutatják az egykori örmény főváros: Ani, valamint az örmény építészet és kultúra múltját. Lenyűgöző diavetítéses előadásuk évszázadokat, évezredekkel vitt vissza bennünket a múltba, de bemutatták azt is, hogy e művészet és kultúra miként épült be életünkbe. Feledhetetlen előadás volt.

A befejező program egy erdélyi örmény származású család és kiemelkedő alakjának *dr. Jakabffy Elemér*nek részletes bemutatása volt. A kolozsvári illetőségű, vidám és szellemes előadó, *Bálintné Kovács Júlia* az "Armenia" Örménymagyar Baráti Társaság társelnöke remek hangulatot teremtve engedett betekintést egy hatalmas, szerteágazó családi életbe. Neki köszönhető, hogy rokonszenvvel őrizzük Jakabffy Elemér örmény gyökerű magyar - az első magyar nemzetiségű kisebbségpolitikus - honfitársunk emlékét.

A sokszínű, gazdag tartalmú, szellemi gyarapodást az örmény konyha remekei fizikai élvezetekkel tették teljessé. *dr. Keszy Harmath Péterné* olyan terülj-terülj asztalkákkal fogadta az ősi ízekre éhes vendégeket, amely a legkifinomultabb ízlésű ínycsemegek várakozásán is túltett.

A maradandó hatású örmény találkozó sikere bizonyította a Kisebbségi Önkormányzatok elnökének, *Wertánné Görgényi Kingának* áldozatkész munkáját, aki a nap háziasszonya volt. Köszönjük.

Kopeczky Lajos

*****

Aradi megemlékezés

2001. október 6-án az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület képviselőjében *dr. Issekutz Sarolta* elnök elhelyezte a megemlékezés koszorúját Aradon, a vértanúk emlékművénél.

Elnökünk az Aradi Vértanúk Örökségének Egyesülete tagjaként a Külügyminisztérium által biztosított külön busszal utazva vett részt az ünnepségsorozaton, mely október 5-én du. az aradi Kultúrpalotában kezdődött. Ünnepi beszédet mondott *Dessewffy Sándor*, az Aradi Vértanúk Örökségének Egyesülete elnöke, majd aradi fiatalok emlékeztek a hősökre egy igen magas színvonalon összeállított, nagy átéléssel, tehetséggel előadott verses, zenés műsorral. Az est díszvendége Dávid Ibolya igazságügyminiszter asszony volt, akit szünni nem akaró tapsal köszöntött Arad magyarsága.

Október 6-án de. 11 órakor került sor az ünnepélyes koszorúzásra, majd du. 17 órakor a Minoriták templomában a vértanúk emlékére celebrált ökumenikus istentiszteletre.

A templom zsúfolásig megtelt az emlékezőkkel, akik felemelt fővel, könnyes szemmel énekeltek Himnuszunkat és a Szózatot. A rendezvénysorozatot városnézés, festészeti tárlat látogatása, fogadások gazdagították, amelyek során módunk volt bensőséges beszélgetésekre, együttlétekre határon túli magyar testvéreinkkel.

Kiss Ernő aradi vértanú leszármazottai másnap Elemérre, a Bánság jelenleg szerbiai részére indultak személygépkocsikkal, kegyeletüket leróni a vértanú sírjánál. A Kiss Ernő által építtetett - igen rossz állapotban lévő - katolikus templom családi kriptájában több családtag sírját is meglátogattuk.

Ellátogattunk Ittebére is, a Kiss család másik birtokára, ahol egy féltve őrzött szép Kossuth szobrot tekinthettünk meg, melyet egy szerb "hazafi" szívtájon keresztül lőtt.

A kb. 700 lakosú, 98 %-ban magyar Toba község polgármestere és családtagjai fogadtak bennünket igen nagy szeretettel, gazdagon megvendégelve. Az újonnan alakult Nőszövetség összejövetelén felkérésre egy rögtönzött előadás hangzott el elnökünktől az erdélyi örmények történelméről, kultúrájáról, a Bánság kiemelkedő örmény családjairól, köztük Kiss Ernő és Lázár Vilmos aradi vértanúkról. Köszönet a felejthetetlen rendezésért, élményekért, köszönet az őszinte, baráti fogadtatásért és vendéglátásért.

M

*****

Emlékezzünk régi dolgokra...

A szamosújvári "Szentháromság"-ról elnevezett gyógyszertár alapításának 205. évfordulójára

A XVIII. század második felében Erdélyben megnőtt a városi lakosság száma, ami az egészségügyi intézményeinek fejlődését is magával hozta. Ezt a folyamatot erőteljesen támogatta, ösztönözte az 1770-ben hozott *Normativum In Re Sanitatis* elnevezésű átfogó egészségügyi rendelkezés, amit az ekkori osztrák fennhatóságú Erdélyre is kiterjesztettek.

A Normativum hatása Erdély-szerte megnyilvánult a gyógyszertárak alapításában is: 1772 és 1798 között, vagyis 26 év alatt, 34 új gyógyszertárat alapítottak, amelyek közül mindössze kettőt katonai keretek között. Az említett törvény előírásai alapján az erdélyi gubernium